

Az új bor megforrt – mondta barátom, a Guszti –, kimehetnénk vasárnap délután...

Ha ezt Guszti tizenöt évvel később mondja, semmi csodát nem tölt el, de akkor még összevissza tizenöt évet vallhattunk magunkénak, tehát kellő bámulattal néztem férfias barátomra.

– Mehetünk – mondtam ugyanazon a hangon, mintha vasárnap délutánonként általában borkóstolni jártunk volna, holott litániára jártunk, ahol itálról szó sem esett.

– Tudsz egy kis szalonnát hozni?

– Természetesen – mondtam, és megjelent lelki szemeim előtt kamránk magas gerendázata, ahol egy-két tábla szalonna lógott még, és hirtelen nem jutott eszembe, van-e köztük megkezdett... és a kamrakulcs megszerzése is különféle akadályokkal járt...

Ezek az előzmények azonban minden érdekességüket elveszítették arra a nevezetes vasárnap délutánra, amikor barátommal széles jókedvben poroszkáltunk a szőlőhegy mély agyagpartjai közt felfelé.

Sütött a nap, és aranyos melegében dongva búcsúztatták a nyarat a darazsak. A bokrok közt cinkék vidámkodtak, és mintha a borral együtt az egész őszi világban megérett volna a mámor, úgy tele volt a szívünk a kaland másnaptalan örömeivel. Persze volt szalonna és zöldpaprika, puha kenyér és sajt, egyszóval minden. Guszti zsebéből egy óriás „sperhakni” fogantyúja lógott ki...

– Ezzel is ki lehet nyitni? – aggályoskodtam még az út elején; mire Guszti olyanformán legyintett, mintha egy cigányprímástól azt kérdeznék, hogy szól-e egyáltalán a hegedűje.

Amikor befordultunk a dűlőútra, Guszti megtorpant.

– Nézd, Dávid! Hát ezzel most mit csináljunk?

Dávid egy rendkívül apró és törekeny kis zsidó fiú volt, aki még az alsóbb osztályosokat is úgy vonzotta könnyű verekedésre, mint az egér a macskát, ezért Dávid az „osztály” védelme alatt állt. Ezenkívül Dávid árva is volt, akihez hozzányúlni egyet jelentett a többrendbeli és alapos agyabugyával. Ha ezekhez még hozzáteszem, hogy Dávid a matematikának fölényes és adakozó tudója volt, körülbelül megmondtam mindent.

– Szervusz, Góliát – mondta Guszti fölényesen. – Mit csinálsz itt?

– Csak úgy kijöttem, a mama is küldött a levegőre. Kicsit köhögök...

– Velünk jössz! – mondta barátom, és szívünkben az atyai érzelmek úgy szétterültek, mint nádban a tűz. Micso-da ostoba kérdés volt, hogy Dáviddal mit csinálunk...

A sperhakni remekül működött. Beosontunk a présházba, bezártuk magunk után az ajtót, és összenevettünk, mert a külső világ ragyogása után itt már férfias sejtelem uralkodott.

A pince ajtaját azonban hárman is alig tudtuk felemelni, mert felfelé nyílt és tölgyfából volt. Lent azután meggyújtottuk a gyertyát, elővettük a bicskákat, neki a szalonnának, és Guszti úgy nézett körül, mint egy vendéglátó kényúr.

– Melyikből parancsoltok?...

És összeütöttük a maszatos poharakat, és a mámor szétterjesztette felettünk végtelen, aranyos szárnyait. Azután magához ölelt bennünket.

Csodálatos délután volt! Bátor és lehetetlen délután, amelyben minden lehetséges lett. Dávid úgy nyakalta a bort, mint egy vincellér, és később kijelentette, hogy Kecskés Gyurkát legközelebb szájon vágja, ha dolgozatírásnál megint erőszakoskodik.

És ez egészen természetes volt, holott Gyurka bármely pillanatban zsebre tehetne volna barátunkat.

Később kissé elszomorodtunk, mert Dávid szeme elkönnyesedett, és elcsukló hangon azt mondta, hogy végeredményben őt mindenki bántja...

Guszti fogai megcsikordultak, és nagy bicskájával olyanféle mozdulatot tett, amelyek után barátunk állítólagos ellenségeinek semmi jövője nem lehetett. És talán mondott volna is valamit, de ebben a pillanatban beszéd hangzott felülről, majd kulcs csikorgása...

– Az apám! – lehelte Guszti falfehéren. – Az apám!... A hordók mögé!

A kulcs még akadozva csikorgott odafenn, de mi már lapultunk, mint a süldő nyulak, magunkkal víve férfias uzsonnánk összes maradványait és jeleit. Guszti az égő

gyertyát egyszerűen zsebre vágta, azután már csak szívünk dobogása hallatszott. Én mindenestre úgy éreztem, hogy ezt a dobogást meg kell hallani minden ép fülű embernek.

– Gyere, Béluskám – hallatszott felülről –, gyere, itt megnyugszik az ember.

És dobogtak a léptek lefelé.

– Érdekes, hogy megül itt a gyertyaszag, szinte azt hinné az ember...

(Jaj! – nyögtünk némán.)

– ...de tudod, a pincezárt még az öreg Csampó csinálta, úgyhogy még ha ki is nyitná valaki, becsukni már semmi esetre sem tudja... Melyikből parancsolsz?

Múlt az idő, és szívünk már csak fél lóerővel kalimpált, mert közben csodálatos dolgokat hallottunk. Például azt, hogy „Gusztai áldott jó gyerek”... „és érdekes, a bort nem szereti, pedig mi, emlékszel, Béluskám?...”

Későbbi életem folyamán láttam egy-két nagy követ, de akkorát, mint amekkora szívemről leesett, amikor becsukódott az ajtó, megközelítőleg se.

Pár percig még lapultunk, aztán mocorogni kezdtünk, és Gusztai egy vég nélküli sóhajtás után azt mondta:

– Huh, a betyár mindenségét, de megizzadtam, de most legalább tudjátok, hogy „áldott jó gyerek vagyok, és nem szeretem a bort se”. Van gyufátok?

– Nem jönnek vissza? – rebegette Dávid.

– Béla bácsi pincéjéből?... Igyatok!

És ittunk. Mi történhetik, legfeljebb újra bevonulunk a hordók mögé...

Így azután a késő alkony őszi párái úsztak már a tőkéek között, amikor kart karba fűzve elindultunk hazafelé. Ismét erősek voltunk, és bátrak, ámbár férfiasan szótlanok.

A szőlőhegy keresztyénél azonban a megmenekülés haláljával emeltük meg kalapunkat mind a hárman.

– Neked nem lett volna muszáj – mondta Gusztai ellágyulva Dávidnak.

– Annak köszönök, akinek akarok, érted!

És törekeny kis barátunk úgy fordult szembe Gusztival, hogy az ijedten hátrált. Ebben a pillanatban egy másik Dávid jutott eszembe és egy másik Góliát, az a király, aki embernek, költőnek és muzsikusnak is szent volt, ennek itt talán messze elődje. Mert ebben az őszi alkonyatban semmi sem volt lehetetlen.

(1953)

*

Megjelent az Új Emberben, 1953. november 22-én. Tartalmazzák a Harangszó (1975), Búcsú (1979), Karácsonyi látogatók (1989) és a Sárgarézt patkók (2007) c. kötetek. Az illusztráció Mág Tamás: Öreg pince c. festménye.